

KERAMIKKATAITEILIIJA TEOKSINEEN
Kirjan konsepti

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Viestinnän koulutusohjelma
Graafinen suunnittelu
Opinnäytetyö
Syksy 2009
Hannele Lahtivirta

KERAMIKKATAITEILIJAN TEOKSINEEN
Kirjan konsepti

Lahden ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma

LAHTIVIRTA, HANNELE:

Keramiikkataiteilija teoksineen
Kirjan konsepti

Graafisen suunnittelun opinnäytetyö, 32 sivua
Syksy 2009

*Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Graphic Design*

LAHTIVIRTA, HANNELE:

*The Ceramist With Her Works
The Concept of the Book*

*Bachelor's Thesis in Graphic Design, 32 pages
Fall 2009*

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyöni aihe on tamperelaista keramiikkataiteilijaa ja hänen teoksiaan esittelevän kirjan konsepti. Opinnäytetyöni tarkoitus on tukea taidetta graafisen suunnittelun keinoin.

Työ toteutettiin toiminnallisena suunnittelu- ja taittotyönä Adobe InDesign ja Photoshop CS₄-ohjelmilla. Teoria tiivistyi lähinnä käytettyjen ratkaisujen perusteluihin, jotka esitellään tässä opinnäytetyöprosessia kuvaavassa raportissa.

Tärkein tulos on konseptin ilmentämä kirjan ulkoasuun liittyvä linjaus. Konsepti tarjoaa vaihtoehtoja sekä rajoja tulevillekin ratkaisuille. Se on helppo täydentää valmiiksi kirjaksi ja hyödyntää taiteilijan markkinointitoimissa.

ABSTRACT

The subject of my thesis is to create a concept of the book for the ceramist who lives in Tampere, Finland. The target is to support her art with graphic design.

I used Adobe InDesign and Photoshop CS₄ softwares to design the layout of the book. In this report I summarize the theory that determines the solutions used in the layout.

The most important result is the layout design principles. The concept provides options and limitations for future solutions. The presented framework is straightforward to complete to final outcome. It is easy to utilise in various marketing activities.

Avainsanat
graafinen suunnittelu
konsepti
kirjan taitto
typografia

Key words
graphic design
concept
layout
typography

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
1.1 Lähtökohdat	7
1.2 Tavoitteet	8
1.3 Aiheen rajaus	10
2 KIRJAN TAITTO	12
2.1 Graafinen suunnittelu	13
2.2 Kirjan koko	16
2.3 Kansi	17
2.4 Kuvat	20
2.5 Typografia	24
2.6 Fonttiperheen valinta	28
3 LOPPUTUOTE	30
3.1 Materiaalit	
3.2 Paino	
4 YHTEENVETO	31
LÄHTEET	32

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni toimeksiantaja oli Keramiikkataiteilija Satu Syrjänen Tampereelta. Projektilla ei ollut erillistä rahoitusta tai sponsoreita. Työ ei sisällä salassa pidettäviä osioita.

Opinnäytetyö suunniteltiin toteuttavaksi toiminnallisesti käytännön suunnittelu- ja taittotyönä. Toimeksiantannon tarkoitus oli saada aikaan taiteilijaa ja hänen töitään esittelevän kirjan konsepti Adobe InDesign ja Photoshop CS4 -ohjelmilla.

Tämä kirjallinen opinnäytetyöosio sisältää muun muassa teoriatarkastelua ja perusteluita. Mukana on myös havainnollistavia otteita ja esimerkkejä konseptin sisällöstä.

1.1 Lähtökohdat

Opinnäytetyöni tekemiseen oli alunperin olemassa monia eri toteutusvaihtoehtoja. Osa niistä rajautui pois oman kiinnostukseni mukaan, osaan vaikuttivat opettajien näkemykset ja osaston toimintatavat. Merkittäväksi vaikuttavaksi tekijäksi muodostui oma optimoitu ajankäyttöni. Pohdin myös, teenkö opinnäytetyöni ammatillisesti kasvaakseni, ulkopuoliselle työllistymiseksi vai muun hyödyn tuottamiseksi. Tarkastelin myös syitä opiskeluuni sekä niiden vaikutusta opinnäytetyöhöni.

Tehtyäni aikaisemmin neljä opinnäytetyötä jouduin aluksi hyvin seikkaperäisesti selvittämään Lahden

ammattikorkeakoulun ja Muotoilu-instituutin vaatimukset, yleisen tason, odotukset, toimintatavat ja -mallit. Oppilaitoksen tarjoaman aineiston lisäksi etsin tukimateriaalia opinnäytetyön tekemiseen ja selvitin perusteet niiden avulla.

Eri lähteistä saamieni tietojen mukaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön on suositeltu suuntautuvan käytännönläheisille yritys- ja elinkeinoelämän alueille. (Hakala 1998; Frilander-Paavilainen 2005; Lahden ammattikorkeakoulu 2009). Oman opinnäytetyöni päätin toteuttaa yhdistäen graafisen suunnittelun taiteen tukemiseen.

1.2 Tavoitteet

Päätavoitteeni oli tarjota omaa osaamistani Pirkanmaan taiteilijapiirin tunnettuuden lisäämiseksi ja tukea yksittäisen taiteilijan markkinointitoimia. Totesin tämän myötäilevän ammattikorkeakoulujen tavoitetta tuottaa ammatillisesti, eikä vain teoreettisesti, suuntautuneita osajia. Keskeistä lienee rationaalisten toimien kattava perustelu siten, että työskentely kehittäisi taitoa löytää oleellinen epäoleellisen paljoudesta. (Hakala 1998, 20.)

Halusin suunnitella ja linkittää opinnäytetyöni oppimisprosessiini hyvin tiiviisti jo opintojeni alusta lähtien sekä samalla täydentää koulun

välittämää oppia ja aukkoja omassa osaamisessani. Tavoitteeni on pyrkiä hyödyntämään opiskelussani aina aikaisemmin oppimaani.

Teoria luo pohjan lähes kaikelle rationaalisesti perusteltavissa olevalle toiminnalle. Tieteellisen, teoreettis-painotteisen tutkimuksen osuus ja käsittelytavan määrittely nousivatkin aluksi oleellisiksi aiheiksi opinnäytetyötäni koskevissa pohdinnoissa.

Tarve korostaa opinnäytetyön teoriapainotteisuutta muuttui ajan myötä merkitykseltään vähäisemmäksi, koska toteutin kirjahankkeen myös työharjoittelussani kevään 2009 aikana. Tutkin tuolloin erittäin tarkkaan

kirjan taitolle määritellyjä vaatimuksia. Opinnäytetyössäni tiivistin teorian koskemaan lähinnä kirjassa käytettyjen ratkaisujen perusteluja.

Olen koko aikuisikäni lukenut taidetta käsittelevää kirjallisuutta. Koen, että siitä oli huomattavaa hyötyä työskentelyssäni.

Muutamien keskeisten lähdeteosten, internetistä löytämieni tietojen ja Muotoiluinstituutissa opetettujen toimintatapojen lisäksi hyödynsin opinnäytetyössäni myös työharjoittelussa oppimiani asioita. Näiden näkökulmien avulla pyrin luomaan pohjaa omiinkin tulevaisuuden hankkeisiini (Lahtivirta 2009).

Opinnäytetyöni tavoitteita:

- aihe on toimeksiantajalle ja itselleni merkittävä ja ajan-kohtainen
- raja on selkeä ja mahdollisimman yksinkertainen, koska muutoin vaarana on työn laajeneminen ja muuttuminen pinnalliseksi
- toimeksiantajan aikaisempaa tuotantoa esittelevän kirjallisuuden ilmeen kunnioittaminen ja hyödyntäminen tässä opinnäytetyössä, mutta samalla myös uudistaminen nykyaikaista tekniikkaa käyttämällä
- näkökulma ja tuotos ovat toimeksiantajaa pitkälläkin aikavälillä palvelevia
- käytännönläheinen ja yhteydessä työelämään
- asiantuntijuutta ja itsenäistä ajattelua vaativa, mutta toimeksiantajan mielipidettä kunnioittava
- suunnitelmallisesti etenevä
- hyödyllinen opintojeni kannalta sekä toimeksiantajan hyödynnettävissä oleva
- oman ammatillisen toimintani kehittämisen kannalta tuoksekas: perinteisen aiheen käsittely siten, että se samalla luo pohjan omille suunnitelmilleni ja ajatuksilleni siitä, miten voisin hyödyntää tuotokseen liittyviä ratkaisuja sekä oman että muiden taiteellisen tuotannon esittelyssä tulevaisuudessa
- selkeä raportointi

(Hakala 1998, 19)

1.3 Aiheen rajaus

Konsepti voi olla havainnollistava luonnos tai suunnitelma. Se on luonteeltaan strateginen, mutta suhteellisen avoin. Tämä määritelmä antoi rajat opinnäytetyölleni.

Toimeksiantaja määritteli hyvin tarkasti omat tarpeensa heti projektin alussa. Olemassa olevan materiaalin toimituksen yhteydessä käytiin läpi vähimmäisvaatimukset, joihin vaikuttivat pitkälti taiteilijan aikaisemman tuotannon esittelytavat. Rajaukseen vaikuttivat toimeksiantajan toiveet: lyhyt ja ytimekäs, mutta havainnollinen kirja.

Sisältö keskittyy tuotteliaan taiteilijan uusimpaan tuotantoon, vaikka

esiteltävää olisi monen vuoden ajalta. Pääpaino kirjan suunnittelussa oli kuvien tarkoituksenmukaisessa käsittelyssä ja niiden havainnollisessa sijoittelussa sekä tekstien selkeydessä, eikä niinkään uusien ideoiden tai erikoistehosteiden käytössä (Kelby 2005; Pesonen 2007). Rajasin teoreettisen tarkastelun lähinnä kirjassa käytettyjen ratkaisujen perusteluihin.

Vaikka asetin yhdeksi työni tavoitteeksi herättää omia ajatuksiani jatkosuunnitelmiani koskien, rajasin nuo ajatukset ja uusien ideoiden esittelyn tämän työn ulkopuolelle. Työni tukee jatkohankkeita mielestäni hyvin (Lahtivirta 2009).

SATU SYRJÄNEN

taiteilija, keramiikkataiteilija, muotoilija
artist, ceramist, designer

2 KIRJAN TAITTO

Taidetta esittelevät kirjat voivat olla esimerkiksi elämäkerrallisia esityksiä, kuvateoksia, tiettyyn aiheeseen tai johonkin aikakauteen liittyviä teoksia. Konseptin suunnittelu kohdistui keramiikkataiteilijaa ja erityisesti hänen teoksiaan esittelevään kirjaan. Kirjan kohderyhmää oli mahdoton tarkasti rajata tai ennakoida.

Kirjan taitto toteutettiin ensisijaisesti teoksia kunnioittaen. Huomiota kiinnitettiin luettavuuteen, loogisuuteen, sääntöihin ja niiden rikkomiseen toimeksiantajaa tyydyttävän lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Kirja voidaan tässä yhteydessä määritellä markkinoinnin välineeksi,

osaksi tiedotus- ja suhdetoimintaa sekä menekinedistämistä. Kirjaa myydään tai hyödynnetään markkinointitoimenpiteissä esimerkiksi tunnettuden lisäämiseksi.

Kirja on yksi taiteilijan kilpailukeino, osa markkinointiviestintää. Markkinointiviestintä on sidosryhmiin kohdistuvaa viestintää, jonka tarkoituksena on välillisesti tai välittömästi saada aikaan kysyntää tai kysyntään myönteisesti vaikuttavia ilmiöitä. (Ojapello 2009.)

Esitteet, kirjat, ilmoitukset, kutsut ja käyntikortit ovat markkinointiin liittyvää materiaalia. Taidetta voidaan tukea graafisen suunnittelun keinoin.

2.1 Graafinen suunnittelu

Graafinen suunnittelu on tiedon visualisointia ja muotoilua. Sen voidaan todeta olevan viestintää, jonka tuottaminen kohderyhmän tavoittaen edellyttää kulttuurista tuntemusta. Kokonaisuudessaan graafinen suunnittelu on kanava tai väline. (Brusila 2002, 83.)

Keraamikon kirjan visuaalista ulkoasua suunniteltaessa huomioitiin tarkasti etenkin sivujen täyttämisen periaatteet. Tyhjä tila sopivasti ja tarkoituksenmukaisesti hyödynnettynä puhuttelee lukijaa. Toimeksiantajalta saatiin ohjeeksi toteuttaa mieluummin alapainotteinen kuin yläreunaan painottuva sommittelu.

Keramiikassa käytettävien materiaalien maallinen alkuperä voi nousta taideteoksessa aina universaaleihin korkeuksiin. Koska keramiikkataide valloittaa tilaa usein ylöspäin kasvaen, kirjan sivullakin tulee olla tilaa teoksen elämiseen.

Ylämarginaali on 25 mm, alamarginaali 15 mm, sisä- ja ulkomarginaalit 20 mm. Näitä rajoja kunnioittaen, mutta vaihtelevasti myös rikkoen, konseptiin sisällytettiin nimiösivun tiedot, teosten kuvat ja kuvatekstit. Näiden lisäksi tilaa varattiin myös ansioluettelolle sekä kolmannen osapuolen laatimille, taiteilijaa ja hänen teoksiaan kuvaaville teksteille.

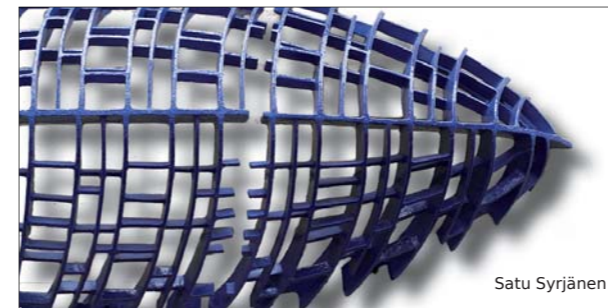
Näkymä Galleria Mältinrannasta, *The view from the Gallery Mältinranta*, Tampere, 2007

2.2 Kirjan koko

Toimeksiantaja määritteli kirjan koon ja laajuuden pääosin hänen aikaisemman kirjatutantonsa mukaan. Tavoite oli muodostaa ja säilyttää yhtenäinen linja siinäkin tapauksessa, että kirjasarja kasvaa.

Kirjan leveys on edeltäjänsä mukaisesti 210 mm ja korkeus 205 mm. Lopullista kokonaissivumäärää ei tarvinnut konseptivaiheessa päättää, koska keraamikko ehtii todennäköisesti tehdä uusia teoksia ennen kirjan painamista. Mikäli keraamikko haluaa lisätä kirjaan myös uusien teostensa kuvia ja tietoja, ne sijoitetaan kirjaan konseptin mukaista visuaalista ilmettä noudattaen.

2.3 Kansi

Kannen suunnitteluvaiheessa tehtiin erilaisia vaihtoehtoja toimeksiantajan määräämiä kuvia käyttäen. Kuvaksi vaihtui kuitenkin lopulta lähikuva, jossa kivitavaran pintarakenne väreineen viestivät taiteilijan uusimpien teosten moniulotteisuudesta ja materiaalista. Kannen kuvan tuleekin olla tunnusomainen ovi kirjan sisältöön, samoin kuin taiteilijan koko tuotantoon.

Koska kirjan sivumäärää ei haluttu päättää konseptin laadintavaiheessa, kanteen jätettiin valmius mahdollisille muutoksille sijoittamalla kuva ylittämään myös 3 mm leikkausvaran. Kansi sallii sekä liimasidonnan että nidonnan, eli stiftauksen.

VÄRIKENTTÄ 1-2, *COLOR FIELD 1-2*
2009, 10x39x49 cm

2.4 Kuvat

Tarkoitus oli käyttää kaikista kirjassa esiteltävistä teoksista saatavilla olevia valokuvia. Ammattivalokuvaajan ottamat, kirjassa käytettävät kuvat toimitettiin ensimmäisellä suunnitteluun liittyvällä tapaamisella. Samalla saatiin yksityiskohtaiset ohjeet kuvien käsittelytarpeesta. Vaikka lähtökohtana on laadukas kuva, sen käyttötarkoitus voi edellyttää suuriakin muutoksia alkuperäiseen otokseen.

Kuvat pyrittiin sijoittamaan sivuille kronologiseen järjestykseen: kirja etenee uusimmista vanhempiin teoksiin. Poikkeuksen tekee aloituskuvaksi valittu Näkymä Galleria Mältinrannasta. Kirjan kannen ja keskiaukeaman kuvat olivat toimeksiantajalle täysin itsestäänselviä valintoja, kunnes molemmat vaihtuivat prosessin edetessä.

Toimeksiantaja toivoi aluksi kuvien keskinäisten suhteiden noudattelevan realistisia mittasuhteita, mutta tämä tavoite ei toteutunut; kokojen vaihtelevuus olisi luonut yksittäisille aukeamille epätasapainoa. Niinpä kuvien suhteisiin ja sommitteluun keskityttiinkin lähinnä vain aukeamittain. Toimeksiantajalla itsellään oli kokeneena taiteilijana hyvin selkeä käsitys sommittelun perusteista ja säännöistä sekä niiden rikkomismahdollisuuksista ja -tarpeista.

Ensisijaisena sääntönä pidettiin kuvien sijoittamista marginaalien sisälle, mutta poikkeuksiakin haluttiin tehdä. Näin vältettiin liiallisen symmetrian

mahdollinen uuvuttavuus. Kuvien yläpuolelle piti jäädä tilaa.

Kuvien sommittelun säännöt ja niistä harkitut poikkeamiset konseptissa eivät ole yksityiskohtaisesti määriteltävissä. Sommittelun yleisiä periaatteita pyritään kuitenkin kunnioittamaan kirjan jatkokäsittelyssäkin. Taideteoksen viesti, asento, värit ja tausta ovat tekijöitä, jotka täytyy huomioida kuvakohtaisesti. Lopullinen sommittelu toteutetaan toimeksiantajan näkemyksen mukaan.

Haasteeksi muodostui kirjan ja valokuvien muotoerot. Suorakaiteen muotoisten valokuvien sijoittaminen lähes neliömäisille sivuille edellytti jokaisen kuvan käsittelyä vähintäänkin taustan poistamiseksi, uudelleen rakentamiseksi tai täydentämiseksi oikeassa muodossa ja mittakaavassa käytettäväksi.

Kuvien taustoilla näkyvä pinta-rakenne jätettiin osassa kuvista näkyviin, toisissa se taas poistettiin kokonaan. Jokaisen kuvan tausta joka tapauksessa siistittiin ja ylimääräiset yksityiskohdat poistettiin. Mikäli teos irroitettiin kokonaan alkuperäisestä taustastaan, sille rakennettiin varjo luomaan kolmiulotteisuuden tuntua sekä korostamaan reliefimäisyyttä ja veistoksellisuutta.

Kuvat käsiteltiin Adobe Photoshop CS4 -ohjelmalla. Konseptia luotaessa kuvat pidettiin RGB-muodossa. Niiden viimeistely tehdään painovaiheessa.

AURINKOLAIVA, *SUN SHIP*
2006, 19x46x107 cm

LÄHIÖ, *SUBURB*, detail
2007, each 3,5 cm, Ø 19 cm

LÄHIÖ, *SUBURB*
2007, each 3,5 cm, Ø 19 cm

2.5 Typografia

Typografia tarkoittaa tekstin ulkoasua, mutta sen merkitys on ajan myötä laajentunut koskemaan myös tekstien, kuvien ja tyhjän tilan muodostamaa kokonaisuutta ja tapaa, jolla eri tekstityyppejä käytetään. (Mykkänen 1998.)

Typografista hierarkiaa luotaessa huomioidaan yleensä ainakin seuraavia seikkoja: kappale, sisennykset, korostukset, leski- ja orporivit, rivien välit, kontrastit, tyyli ja luettavuus, anfangit ja lukujen aloitukset, kuvatestit, otsikot, rivin pituus, palstan leveys, linjaus ja tasaus (Loiri 2004).

Kirjassa pääosassa ovat kuvat, joten esimerkiksi anfangeja ei käytetty lainkaan: Tekstin rooli on lähinnä kuvatekstimäinen, jossa ei ole tarpeen korostaa erillisiä yksityiskohtia. Pidemmät tekstiosuudet noudattelevat samaa yksinkertaista linjaa. Tavoitteena oli asemoida kaikki tekstit sivuille marginaalien sisään.

Kuvatestit pyrittiin sijoittamaan kahdelle riville luettavuuden, selkeyden ja yksinkertaisuuden vuoksi. Poikkeuksen tästä teki Vetehinen-teoksen keskimääräistä pidempi kuvateksti, joka jaettiin kolmelle riville. Kuvatekstien sijoittelussa pyrittiin pääosin noudattamaan periaatetta: vasemmalla sivulla vasen tasattu, oikea liehu ja oikealla sivulla oikea tasattu, vasen liehu.

Teoksen nimi vahvistaa kuvan välittämää viestiä. Nimen ulkoasunkin

haluttiin olevan selkeä. Se kirjoitettiin DejaVu-fontin book-leikkauksen koolla 10 pt ja korostettiin versaalikirjaimin. Englanninkielisen teoksen nimi erotettiin suomenkielisestä oblique- eli kursiivimuodolla. Teostietojen book-leikkauksen fonttikooksi valittiin 8 pt, mikä osaltaan korostaa teoksen nimen merkityksellisyyttä. Teoksen kokoa koskevissa tiedoissa x-merkin käyttöön kiinnitettiin erityistä huomiota. Kokonainen välilyönti sen molemmin puolin olisi ollut liikaa, joten päädyttiin käyttämään pienempää välistystä kolmella ohukkeella.

Rivivälien määrittelyssä tarkkailtiin, kuinka korkealle fontin ylä- ja alapidennykset yltävät. Riviväliä lisättiin hieman automaattiasetusta suuremmaksi, koska sen katsottiin entisestään selkiyttävän pistekoolla 10 kirjoitetun teoksen nimirivin ja koolla 8 painettavan teostietorivin luettavuutta. Kaksirivisenkin tekstin täytyy näyttää koherentilta.

Nimiösivulla oleva taiteilijan kuva ja tiedot keskitettiin. Nimi kirjoitettiin DejaVu-fontin Book-leikkauksen pistekoolla 30. Korostus tehtiin kapiteelikirjaimilla, mikä nostaa esiin fontin valinnassakin merkittävät S-kirjaimet. Tittelit kirjoitettiin kahdelle riville: suomenkielinen osuus DejaVu-fontin Book- ja englanninkielinen Oblique-leikkauksen pistekoolla 10.

Taiteilijaa ja hänen teoksiaan kuvaaville teksteille varattiin tilaa kirjan

loppuun. Kaksipalstaisen tekstin rivin pituus ja palstan leveys sekä kappalejaot ja sisennykset määräytyvät vasta lopullisen tekstin sijoittamisen yhteydessä. Ansioluettelo sijoitettaneen yhdelle palstalle omalle sivulleen.

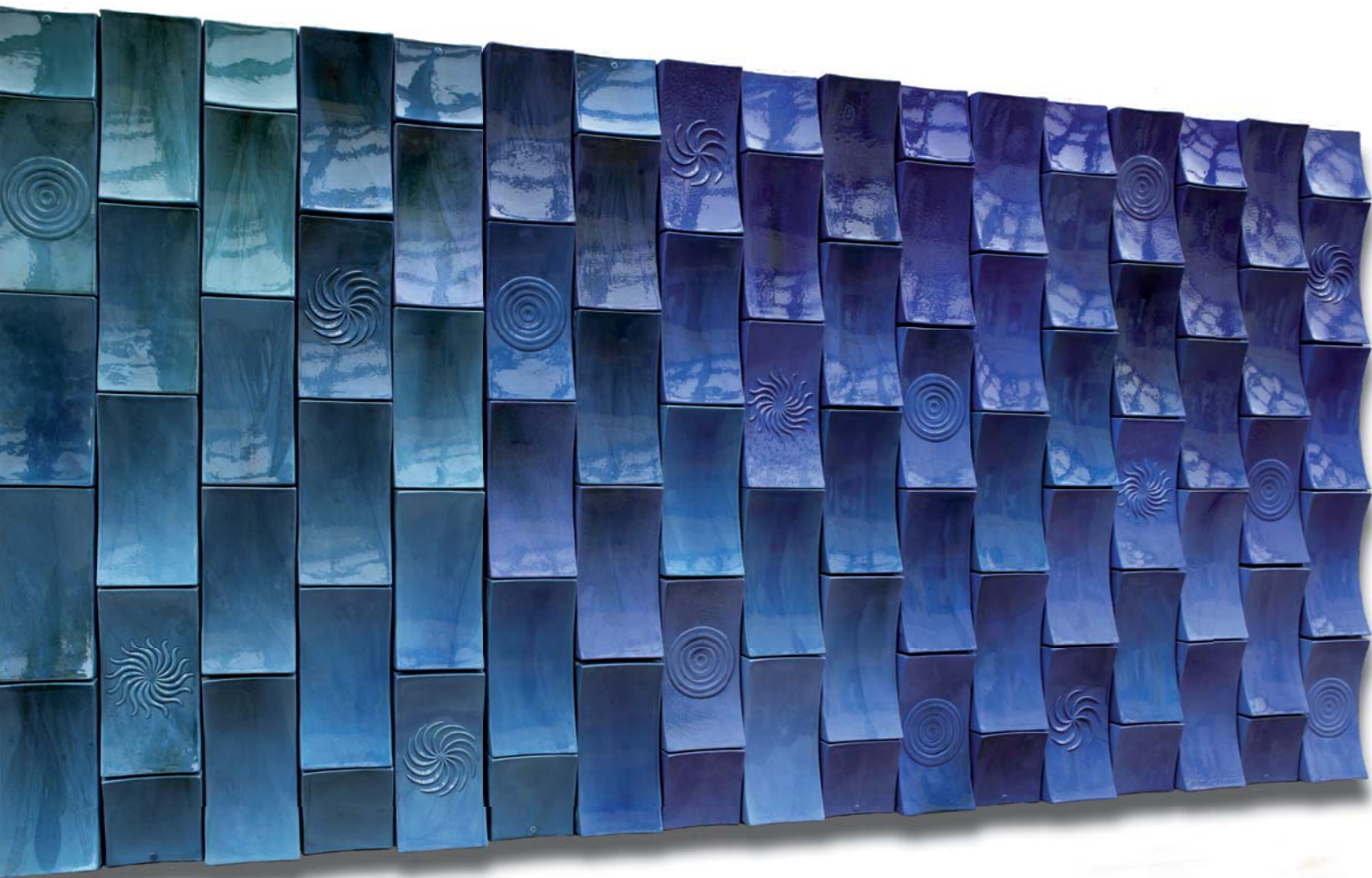
Kokonaisuuden pitämiseksi mahdollisimman kompaktina päätettiin sivunumerot jättää pois. Niiden sijoittaminen sivulle olisi rikkonut kuvapintaa. Jos taas sivunumerot olisi sijoitettu vain kuvattomille sivuille, kuten usein tehdään, ne eivät olisi tuottaneet juurikaan lisäarvoa näin lyhyelle teokselle.

Teksti painetaan mustalla, jotta se muodostaa mahdollisimman suuren kontrastin suhteessa valkoiseen paperiin. Tekstin hahmottuminen ja luettavuus lisääntyvät. Musta teksti ei luo ristiriitoja kuvien värisisällön kanssa. Neutraali värimaailma soveltuu myös ennalta määrittelemättömälle lukijakunnalle.

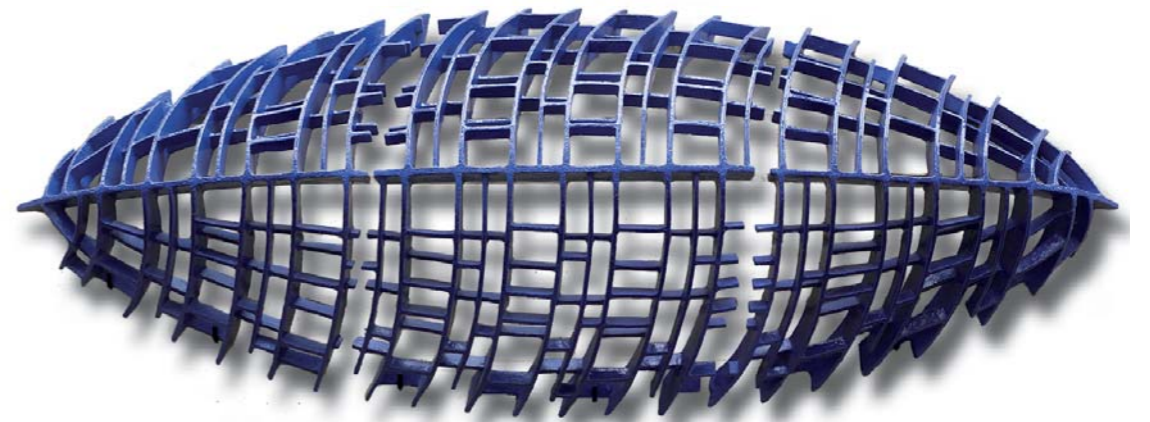
Typografia

Jan Tschichold teoksessaan Uusi typografia:

"Typografia on itsestään selvä osa graafista suunnittelua. Kaikesta muusta suunnittelusta se poikkeaa siinä, että se on kaikkein vahvimmin liitoksissa keskeiseen kommunikaatiovälineeseen, luonnolliseen kieleen. Tästä syystä typografia on yksi graafisen muotoilun ja suunnittelun osa-alue sekä informaation muotoilun ja visuaalisen brandin rakentamisen rinnalla että niiden sisällä. Hyvä typografi tukee ja pukee viestejä näkyvällä, mutta usein huomattomalla tavalla." (Brusila 2002, 83-84.)

VETEHINEN, *reliefosa, relief*
 2006, 10x180x350 cm
 Tilausteos/Tampereen kaupunki, *Commissioned Work/City of Tampere*

VETEHINEN, *veistososa, sculpture*
 2006, 26x67x175 cm

2.6 Fonttiperheen valinta

Toimeksiantajan toiveiden mukaan työpöytäfontissa tuli huomioida erityisesti fontin selkeys ja yksinkertaisuus. Tavoitteeksi muodostui etsiä päätteetön fontti, jonka hankinta ei aiheuttaisi projektille lisäkustannuksia.

Parhaiden fonttien sanotaan olevan joko klassisia tai niiden uudelleenleikkauksia tai täysin uusia leikkauksia, jotka eivät kuitenkaan ratkaisevasti eroa klassisesta muodosta. Merkittävien kirjaintyyppien piirre on se, ettei sitä mielletä ollenkaan kirjaintyypiksi. (Brusila 2002, 57.)

Numeroiden ja erikoismerkkien selkeys ja luettavuus oli huomioitava tarkasti, koska teoksen kokoa koskevissa tiedoissa käytetään aina paljon numeroita. Esimerkiksi numeron yksi ja I-kirjaimen on erottauduttava toisistaan selkeästi. (Inkinen 2002.)

Fonttiperheen valintaan vaikutti kirjan suhteellisen pieni tekstimäärä, joka koostui pääosin kuvateksteistä. Tekstien vähäisen määrän ja laadukkaalle paperille painamisen vuoksi esimerkiksi fontin viivavaihteluilla ei katsottu olevan suurtakaan merkitystä luettavuuden kannalta. Jos tekstit ovat lyhyitä, kirjaimet voivat olla myös avoimia, pyöreitä ja leveitä. Pitempiä tekstiosioita esiintyy kirjassa vain muutamalla sivulla.

Kirjassa päätettiin käyttää yhtä fonttia. Useamman fontin käyttö ei ollut perusteltua teoksessa, jossa tekstin määrä on vähäinen. Tekstin eri

osioiden erottuvuuden mahdollistamiseksi leikkauksista käytävissä piti olla vähintään tavallinen ja kursiivi. Toteutukseen vaikutti saatavilla oleva PC-käyttöön suunnattu Adobe InDesign CS4 -ohjelmisto virallisine fonttivalitsoehtoineen.

Lopullisen ratkaisun DejaVu sans -fontin valinnassa aiheutti avoin, selkeä ja konstailematon S-kirjain. Koska toimeksiantajan etu- ja sukunimi alkavat kyseisellä kirjaimella, sen selkeys ja viehättävä yksinkertaisuus nousivat oleellisiksi valintakriteereiksi.

DejaVu sans -fontissa on monia eri leikkausvaihtoehtoja. Keramiikka-teosten englanninkielisissä nimissä päätettiin käyttää kursiivia leikkausta. Siinä oli sopivasti kontrastia tavalliseen tekstiin verrattuna.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÅÖ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyzåö123^{Univers}

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÅÖ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyzåö123^{DejaVu Sans}

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÅÖ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyzåö123^{Letter Gothic}

DejaVu

DejaVu-fonttiperhe perustuu Bitstream Vera -fontteihin. DejaVu suunniteltiin vuonna 2004 laajentamaan alkuperäistä mallistoa ja tarjoamaan vaihtelevampia leikkauksia. Fontin kehittelyyn on osallistunut useita tahoja, mutta projektin aloitti Stepán Roh. Fontti on vapaasti saatavilla. DejaVu sans -fontti sisältää seuraavat leikkaukset: Book, Bold, Oblique, Bold Oblique, Condensed, Condensed Bold, Condensed Oblique and Condensed Bold Oblique, Extralight. (Dejavu.sourceforge.net) (en.wikipedia.org/wiki/DejaVu_fonts)

3 LOPPUTUOTE

Konsepti toimitettiin toimeksiantajalle PDF:nä, joka ei ollut tietenkään täysin painovalmis. Lisäksi kokonaisuus luovutettiin InDesign CS4 -tiedostona. Kansio sisältää tiedoston, fontit ja linkitetyt kuvat.

Konsepti suunniteltiin ja toteutettiin siten, että toimeksiantaja voi halutessaan helposti lisätä kirjan sivumäärää tai muuttaa sivujärjestystä ennen painovaihetta. Tarvittaessa konsepti toimii pohjana myös kokonaan uudelle kirjalle, johon sijoitetaan kuvat ja tiedot uusimmista teoksista. Aikaansaavalla ja tuotteliaalla taiteilijalla on mahdollisuus tuottaa nopeasti jatko-osia kirjasarjalleen.

3.1 Materiaalit

Jotta taidekirjan sisältö nousee hyvin esille ilman paperin läpinäkyvyydestä aiheutuvia häiriötekijöitä, paperin laaduksi valitaan esimerkiksi Galeria Art Silk: sisäsivuille 150 g/m² ja kanteen 250 g/m². Vaihtoehtona kanteen voisi olla Trucard 2 Matt 300 g/m².

Materiaalivaihtoehdot määriteltiin esimerkinomaisesti yhdessä erään potentiaalisen yhteistyökumppanin, tamperelaisen kirjapainon kanssa. Kansimateriaalin valinnassa huomioidaan hinta-laatusuhde sekä kirjan sidontatapa.

Sidontatapaan vaikuttavat etenkin kirjan sivumäärä, käyttötarkoitus ja hinta. Mikäli teoksen sivumäärä pysyy suunnilleen muutamassa kymmenessä, mielekkäimmäksi sidontatavaksi ennakoitiin nidonta.

Nidotun kirjan sivut avautuvat vaivattomasti, ja kuvien jatkuvuus aukeamalla yli keskitaitteen on toimiva ratkaisu. Painosmäärä tulee olemaan suuri, joten materiaalien vaikutus hintaan pitää huomioida.

3.2 Paino

Toimeksiantaja järjestää kirjan painamisen oman suunnitelmansa ja aikataulunsa mukaan, eikä tällä ollut merkitystä opinnäytetyön valmistumiseen. Konseptin jatkokäytössä tulee huomioida, että tiedoston profiileja ei voitu tarkkaan määritellä etukäteen, koska painopaikkaa ei ollut vielä valittu.

4 YHTEENVETO

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tukea taidetta graafisen suunnittelun keinoin. Tarkoitus oli suunnitella ja luoda keramiikkataiteilijaa ja hänen teoksiaan esittelevän kirjan konsepti hyödynnettäväksi kyseisen taiteilijan markkinointitoimissa.

Kirjan keskeisimmäksi sisällöksi muodostuivat kuvat ja työssäni niiden käsittely. Kuvissa esitettyjen teosten viestiä haluttiin korostaa kirjoittamalla niitä kuvaavat nimet selkeästi, samalla mahdollisimman paljon kuville tilaa tarjoten.

Käytännön kannalta tärkeimpänä tuloksena pidän konseptin osoittamaa selkeää tahtotilaa kirjan ulkoasun osalta ja mahdollisuutta täydentää se helposti valmiiksi kirjaksi. Konsepti tarjoaa vaihtoehtoja sekä rajoja tulevillekin ratkaisuille.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekeminen oli oppimista, tietojen etsintää, lähdekritiikkiä, ongelmanratkaisua, perustelua, suunnittelua, tavoitteiden määrittelyä ja aikataulun laatimista, prosessinhallintaa sekä oman työn arviointia ja toimintatapojen kehittämistä. Muotoiluinstituutin opinnäytetyöni suunniteluun vaikutti samaan aikaan tekemäni taidekoulun lopputyö.

Prosessien toteutustavoissa oli mielenkiintoisia yhtäläisyyksiä sommitelun perusteista raportointitapoihin. Graafinen suunnittelu sisältää erityisesti toimeksiantajan mielipiteiden

kunnioittamista, monien turhaltakin tuntuvien ja aikaa vievien vaihtoehtojen luomista, omien mielipiteiden esille tuomista, mutta myös niistä luopumista.

Aikuisopiskelijana toivoin tuottavani tällä työllä toimeksiantajani ja omaan elämäni merkityksellisiä asioita. Projektillani ainakin todistin itselleni taas kerran, että hyvin suunniteltu on enemmän kuin puoliksi tehty.

Epävarmoin tilanteisiin löysin lohdutuksekseni Jan Tschicholdin ajatuksen, jonka hän ilmaisi teoksessaan Uusi typografia: "Epäonnistumiset eivät vähennä uuden luovan työn arvoa." (Brusila 2002, 50.)

LÄHTEET

Painetut

Brusila, R. 2002. Typografia. Kieltä vai visuaalisuutta. Porvoo: WSOY. WS Bookwell Oy.

Frilander-Paavilainen, E-L. 2005. Ihminen osaa sitä, mitä hän haluaa. Opinnäytetyö asiantuntijuuden kehittäjänä ammattikorkeakoulussa. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia. Helsingin yliopisto. Helsinki: Yliopistopaino.

Hakala, J. T. 1998. Opinnäyte luovasti. Kehittämisen- ja tutkimustyön opas. Gaudeamus. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kelby, S. 2005. Adobe Photoshop CS/CS2 Kuvankäsittelijän niksikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Loiri, P. Typo. 2004. Pieni käytösopas typografian laatijalle. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Mykkänen, P. 1998. Yhteisölehti - Tekijän opas. Inforviestintä Oy, Helsinki.

Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. Docendo. Porvoo: WS Bookwell.

Internet

dejavu.sourceforge.net [viitattu 10.8.2009].

en.wikipedia.org/wiki/Bitstream_Vera [viitattu 10.8.2009].

en.wikipedia.org/wiki/DejaVu_fonts [viitattu 10.8.2009].

Inkinen, M. 2002. Maritta Inkisen aineistot verkossa [viitattu 26.7.2009]. Saatavissa: www.valt.helsinki.fi/staff/mainkine/3luento.htm.

Lahden ammattikorkeakoulu. 2009. Opinnäytetyö [viitattu 26.7.2009]. Saatavissa Lahden ammattikorkeakoulun Intranetissä: <https://reppu.lamk.fi>.

Muut

Lahtivirta, H. 20.1.-31.5.2009. Graafikko taiteen kentällä. Työharjoittelu.

Ojapelto, K. 2009. Lahden ammattikorkeakoulu. Markkinointiviestinnän perusteet -kurssi.

